

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 644/2024-7

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara (sudca spravodajca) a sudcov Jany Baricovej a Miroslava Duriša prerokoval oznámenie sudcov Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislava Duditša a Libora Duľa o možných dôvodoch ich vylúčenia z konania a rozhodovania vo veci oznámení sudcu Martina Vernarského vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2704/2024 a takto

rozhodol:

1. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Ladislav Duditš **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci oznámenia sudcu Martina Vernarského vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2704/2024.
2. Sudca Ústavného súdu Slovenskej republiky Libor Duľa **nie je vylúčený** z konania a rozhodovania vo veci oznámenia sudcu Martina Vernarského vedenej Ústavným súdom Slovenskej republiky pod sp. zn. Rvp 2704/2024.
3. Toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia Ústavným súdom Slovenskej republiky.

Odôvodnenie:

I.

Skutkový stav a oznámenia sudcov

1. Ústavný súd vedie pod sp. zn. Rvp 2649/2024 konanie o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], ktorou namieta porušenie svojich práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 48 ods. 2, čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 3 písm. b) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 41Do/1/2023 z 26. júna 2024. Vec bola náhodným výberom elektronickými prostriedkami pridelená sudcovi spravodajcovi Róbertovi Šorlovi, predsedovi tretieho senátu ústavného súdu.

2. Sudca tretieho senátu ústavného súdu Martin Vernarský 7. októbra 2024 podľa § 49 ods. 4 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) oznámil možné dôvody

jeho vylúčenia z konania a rozhodovania vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2649/2024 z dôvodov podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde pre jeho pomer k sťažovateľke.

3. Oznámenie sudcu Martina Vernarského bolo v zmysle čl. IV bodu 1 písm. d) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 (ďalej len „rozvrh práce“) pridelené na konanie a rozhodnutie IV. senátu, ktorý pracuje v zložení Libor Duľa (predseda senátu), sudcovia Ladislav Duditš a Rastislav Kaššák.

4. Sudca ústavného súdu Libor Duľa listom z 11. októbra 2024 adresovaným predsedovi ústavného súdu oznámil v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde z dôvodu uvedeného v § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde okolnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci oznámenia možných dôvodov vylúčenia sudcu Martina Vernarského, pre jeho pomer k sťažovateľke.

5. V konkrétnostiach sudca ústavného súdu Libor Duľa uviedol, že sťažovateľka pôsobila ako sudkyňa v Košiciach, z čoho plynie kolegiálny i spoločenský kontakt s ňou na odborných podujatiach sudcov obvodu Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v rokoch 2004 až 2008 do jeho odchodu do Bratislavy i neskôr na podujatiach, ktorých sa zúčastňoval ako lektor. Aktuálne so sťažovateľkou nie sú v kontakte.

6. Sudca ústavného súdu Ladislav Duditš, ktorý je členom štvrtého senátu ústavného súdu, listom zo 14. októbra 2024 predsedovi ústavného súdu v súlade s § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde oznámil okolnosti, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci oznámenia možných dôvodov vylúčenia sudcu Martina Vernarského podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pre jeho pomer k sťažovateľke.

7. Konkrétne sudca ústavného súdu Ladislav Duditš uviedol, že sťažovateľka v minulosti pôsobila ako sudkyňa Okresného súdu Košice II aj v čase, keď vykonával funkciu podpredsedu tohto súdu. Po jej preložení na krajský súd bola zaradená ako členka senátu 3Co, ktorého bol predsedom. So sťažovateľkou sa stretával nielen v rámci bežných profesionálnych vzťahov, ale aj na spoločenských podujatiach. Hoci so sťažovateľkou neudržiava osobné vzťahy, ich dlhoročná úzka profesionálna spolupráca a okolnosti spoločenských kontaktov v rámci výkonu súdnictva mu z objektívneho hľadiska bránia, aby mohol naďalej konať a rozhodovať vo veci.

8. Pokynom predsedu ústavného súdu zo 17. októbra 2024 boli obe oznámenia v zmysle čl. IV bodu 1 písm. a) rozvrhu práce pridelené na rozhodnutie podľa § 51 ods. 2 zákona o ústavnom súde do prvého senátu ústavného súdu.

II.

Posúdenie veci ústavným súdom

9. Podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde sudca ústavného súdu je vylúčený z konania a rozhodovania vo veci, ak so zreteľom na jeho pomer k veci, účastníkom konania, zúčastnenej osobe alebo ich zástupcom možno mať pochybnosti o jeho nezáujatosti. Dôvodom na vylúčenie sudcu ústavného súdu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu ústavného súdu v konaní o prerokúvanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach na ústavnom súde.

10. Podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde dôvody vylúčenia podľa odseku 1 alebo odseku 2 oznámi sudca ústavného súdu bezodkladne predsedovi ústavného súdu.

11. Už vo svojej predchádzajúcej judikatúre ústavný súd opakovane konštatoval, že z pohľadu ľudskoprávneho, ako aj z pohľadu práva na nestranného sudcu ako komponentu práva na spravodlivý proces vyvinul Európsky súd pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) dve previazané stránky nestrannosti a judikatúru k nim rozvíja už viac ako 30 rokov (Piersack v. Belgicko, sťažnosť č. 8692/79, rozsudok z 1. 10. 1982; Pohoska v. Poľsko, sťažnosť č. 33530/06, rozsudok z 10. 1. 2012). Nestrannosť má stránku subjektívnu a stránku objektívnu a tie sú overované rovnomernými testami. Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje význam nestrannosti sudcu pre dôveru verejnosti v súdnictvo, a to vo všeobecnosti (Olujic v. Chorvátsko, sťažnosť č. 22330/05, rozsudok z 5. 2. 2005, bod 57), ale osobitne pri objektívnom teste (Kinsky v. Česká republika, sťažnosť č. 42856/06, rozsudok z 9. 2. 2012, bod 87).

12. Nestrannosť je vo vnímaní ESLP absenciou zaujatosti či predsudku vo veci. Východiskom overovania nestrannosti je subjektívny test, v ktorom sa zisťuje osobné presvedčenie, postoj sudcu, resp. jeho záujem v prerokovanej veci. Osobná nestrannosť sudcu sa predpokladá, kým sa nepreukáže opak. Takýmto „opakom“ môže byť sudcom prejavené nepriateľstvo, neznášanlivosť alebo ak si napríklad sudca z osobných dôvodov vyhradí prerokovanie veci pre seba. Požiadavka nestrannosti nemôže byť dostatočne naplnená len subjektívnym testom, ktorý je náročný z hľadiska preukazovania. Na subjektívny test teda plynule nadväzuje test objektívny, ktorý si všíma, či sudca vykazuje legitímne pochybnosti z hľadiska jeho nestrannosti. Tu je dôležitá perspektíva nestranného pozorovateľa a relevantné je aj zdanie (ne)strannosti. Objektívna nestrannosť sa neposudzuje podľa subjektívneho stanoviska sudcu, ale podľa objektívnych symptómov. Práve tu sa uplatňuje tzv. teória zdania nezaujatosti. Nestačí, že sudca je subjektívne nestranný, ale musí sa ako taký aj objektívne javiť (Delcourt proti Belgicku). Objektívny aspekt nestrannosti je založený na vonkajších inštitucionálnych, organizačných a procesných prejavoch sudcu a jeho vzťahu k prejednávanej veci a k stranám, k ich zástupcom, resp. k osobám zúčastneným na konaní. Podľa ESLP musí byť ustálené, či existujú zistiteľné skutočnosti, ktoré môžu vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcov, a v tomto zmysle môže mať aj zdanie určitú dôležitosť, pretože „v stávke“ je dôvera, ktorú musia súdy v spoločnosti vzbudzovať, nehovoriac o dôvere samotných účastníkov konania (Daktaras v. Litva, sťažnosť č. 42095/98, rozsudok z 10. 10. 2000, bod 32). Ústavný súd dodáva, že súčasne s dôverou, na ktorú musia súdy v demokratickej spoločnosti ašpirovať, je cez ňu „v hre“ aj autorita súdnych rozhodnutí.

13. Námietkový senát ústavného súdu po preskúmaní obsahu spisu vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2649/2024, ako aj vo veci oznámenia sudcu Martina Vernarského vedenej pod sp. zn. Rvp 2704/2024 a dôvodov uvedených v oznámeniach sudcov námietkového IV. senátu ústavného súdu Ladislava Duditša a Libora Duľa a s prihliadnutím na svoju doterajšiu rozhodovaciu činnosť dospel k záveru, že nie sú splnené zákonné podmienky na ich vylúčenie z konania a rozhodovania vo veci vedenej pod sp. zn. Rvp 2704/2024.

14. Ústavný súd vzal zo subjektívneho hľadiska do úvahy, že ani sudca Libor Duľa, ani sudca Ladislav Duditš výslovne svoju zaujatosť nevyhlásili (podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde), ale len oznámili možné dôvody svojho vylúčenia (podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde). Formulačný rozdiel medzi týmito ustanoveniami zákona o ústavnom súde možno vidieť

v subjektívnom postoji sudcu – ak si je vedomý existencie dôvodu vylúčenia, ale jeho intenzitu nepovažuje za dostatočnú, učíní oznámenie podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde, ak sa so zisteným dôvodom vylúčenia vnútorne stotožní, vyhlási svoju subjektívnu zaujatosť podľa § 50 ods. 1 zákona o ústavnom súde (porovnaj Macejková, I., Bárány, E., Baricová, J., Fiačan, I., Holländer, P., Svák, J. a kolektív. *Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2020. s. 289.). Podľa názoru námietkového senátu okolnosti vyplývajúce z oznámenia sudcov ústavného súdu Libora Duľu ani Ladislava Duditša nevykazujú explicitnosť a intenzitu predpojatosti, ktorá by spadala pod subjektívny test.

15. Vo všeobecnosti kolegiálna medzi posudzovanými subjektmi neprekračujúca medze profesionality vzájomných vzťahov nepostačuje z objektívneho hľadiska k vzniku pochybnosti o zaujatosti, a preto bez ďalšieho nie je ani dôvodom na vylúčenie sudcu z prejednávania a rozhodovania v konkrétnej veci (mutatis mutandis IV. ÚS 124/2010, II. ÚS 36/2012). Avšak v prípade, že by takýto vzájomný vzťah prerástol cez rýdzo profesionálny rámec a nadobudol tak charakter bližšieho priateľského, prípadne negatívneho súkromného vzťahu (zodpovedajúcej intenzity), mohlo by ísť o okolnosť vzbudzujúcu odôvodnené pochybnosti o nezaujatosti (k tomu pozri aj uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. 4 Nc 6/2015 z 8. júna 2015). Aj v zmysle judikatúry ESLP priateľský vzťah, teda vzťah nad rámec bežného kolegiálneho či profesionálneho vzťahu, môže u objektívneho pozorovateľa vyvolať pochybnosti o nezaujatosti dotknutého sudcu (porov. rozsudok vo veci Steck-Risch a ďalší proti Lichtenštajnsku z 19. 5. 2005, sťažnosť č. 63151/00, bod 48).

16. Ani pri skúmaní nestrannosti sudcov ústavného súdu Libora Duľu a Ladislava Duditša z objektívneho hľadiska nezistil námietkový senát ústavného súdu žiadnu skutočnosť, ktorá by bola spôsobilá vzbudiť objektívnu pochybnosť o ich nestrannosti, prihliadnuc na ich (výlučne) profesijný vzťah k sťažovateľke.

17. Námietkový senát ústavného súdu zároveň prihliadal na to, že prerokúva oznámenia sudcov podľa § 49 ods. 4 zákona o ústavnom súde konajúcich nie vo veci samej (teda vo veci ústavnej sťažnosti sťažovateľky), ale konajúcich „len“ v námietkovom senáte.

18. Ústavný súd už v súvislosti s námietkou zaujatosti proti námietkovému senátu (v extrémnej situácii smerujúcej k znefunkčneniu ústavného súdu v kauze nevymenovania generálneho prokurátora, pozn.) vyslovil, že záver o naplnení niektorého z normatívne definovaných dôvodov vylúčenia sudcu ústavného súdu (pomer k veci, pomer k účastníkom konania, pomer k právnym zástupcom účastníkov konania) majú umožniť len výnimočné prípady charakterizované skutočnosťami, ktorých povaha celkom zjavne spochybňuje absenciu osobného záujmu sudcu ústavného súdu na výsledku námietkového konania. Resp. uprednostnil reštriktívny výklad relevantných ustanovení právnych predpisov regulujúcich vylúčenie sudcov ústavného súdu (porov. mutatis mutandis 0. ÚS 1/2023).

19. Ústavný súd tak vzhľadom na uvedené konštatuje, že v prerokúvanej veci nie sú naplnené podmienky podľa § 49 ods. 1 zákona o ústavnom súde na vylúčenie sudcu Libora Duľu ani sudcu Ladislava Duditša z konania a rozhodovania vo veci vedenej ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 2704/2024, a preto rozhodol tak, ako to je uvedené v bodoch 1 a 2 výroku tohto uznesenia.

20. Podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde rozhodnutie ústavného súdu nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania pred ústavným súdom, ak tento zákon v § 83, § 90, § 100, § 108, § 150, § 168, § 175 alebo § 179 neustanovuje inak alebo ak nevyplýva iné z rozhodnutia ústavného súdu.

21. Ústavný súd v záujme rýchlosti a plynulosti konania rozhodol podľa § 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde tak, že toto uznesenie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť okamihom jeho prijatia ústavným súdom (bod 3 výroku tohto uznesenia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu